

Nederlandse invloed op Britse veerassen

Het Nationaal Veeteelt Museum in Beers (N.Br) heeft in de tien jaar van zijn bestaan een interessante collectie voorwerpen over veeteelt en ki opgebouwd. Daarnaast beschikt het museum over een bibliotheek en documentatiecentrum over het vakgebied. Regelmatig komen daar nog aanwinsten bij en soms is het aardig om daar wat extra aandacht aan te besteden. Zoals met het boek 'The evolution of British cattle', geschreven door de Ierse professor James Wilson en verschenen in 1909. Het boek maakte deel uit van een ruime schenking door de Wageningse Animal Sciences Group, die begin vorig jaar opruiming hield in het oude bibliotheekbestand.

Shorthornstier Carreg-Equator

De volledige titel van het boek van James Wilson is 'The evolution of British Cattle and the fashioning of breeds'. De ondertitel geeft al aan dat er ruim aandacht wordt besteed aan de ontwikkeling van de rassen. Want het veelzijdige palet van Britse runderrassen vindt zijn oorsprong beslist niet alleen op eigen bodem. En de herkomst is tamelijk divers.

Wilson begint met een overzicht van de oorspronkelijk aanwezige soorten runderen en de vroege invloeden, zoals die van de Romeinen. Zij brachten bij hun veroveringen ook hun dieren mee. En de witte haarkleur.

Shorthornstier Chapleton

Eeuwen later zorgden contacten met Scandinaviërs voor import van vee uit die landen. Deze was beperkt van omvang, maar de invloeden zijn nog wel terug te vinden, zoals in de hoornloosheid en de schimmelaftekening.

Daarna, en dan zijn we al in de tweede helft van de zestiende eeuw, kwam de periode van intensieve contacten met het vasteland van West-Europa. De schrijver noemt dit The Dutch Invasion. Engeland maakte juist een periode door waarin het zich minder op Spanje en het Spaanse koningshuis richtte. In Nederland was de strijd voor onafhankelijkheid losgebarsten. Engelse soldaten vochten mee op het vasteland (Tachtigjarige Oorlog en voor de Dertigjarige Oorlog). Handelaren en soldaten maakten kennis met de landbouw in Holland en Vlaanderen. Van het vasteland werden knollen en klover ingevoerd, gewassen die een betere voederverzorging van het vee gaven. Maar ook werden handleidingen voor betere landbouwmethoden vertaald vanuit het Nederlands.

De handelaren en terugkerende soldaten

zorgden voor een omvangrijke import van vee uit de lage landen en er vond vanuit het zuidoosten een flinke inkruising plaats. De nakomelingen waren gemakkelijk te herkennen, want het Britse vee was van oorsprong eenkleurig: zwart, bruin of rood. En ons vee was juist meerkleurig: roodbont, zwartbont, witkop, aalstreep, baggerbont, het hele kleurenpalet.

Toenemende Nederlandse invloed

Ook in de latere jaren, tot ver in de achttiende eeuw, vonden importen uit Nederland en Vlaanderen plaats. En daarbij kan worden vermeld dat het in meerderheid dieren met een rode haarkleur waren die naar de andere kant van de Noordzee werden gebracht. Met een flink deel daarvan werd doorgefokt en de bonte dieren uit Nederland begonnen een opmars in westerlijke richting. Ons rundvee was groter en productiever dan het Engelse, maar vergde ook een betere verzorging. Daar moesten de Engelsen aan wennen en de opmars verliep daardoor geleidelijk.

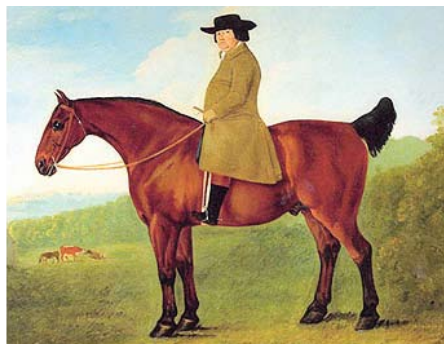
De eerste importen versmolten nog met de lokale populatie, maar later werd er

ook zuiver mee verder gefokt. Dat hangt mede samen met het eigendomsrecht van land. In Engeland werd vanaf de Middeleeuwen het land rondom de dorpen altijd gezamenlijk beheerd. Er was geen persoonlijk landeigendom. Dat had gevolgen voor de bewerking van het akkerland en voor de weilanden. Het vee van de dorpen graasde gezamenlijk op de meent, het openbare weiland dat bij het dorp hoorde. En de koeien werden gedekt door de stieren die daar bij liepen. Er was dus geen individueel fokbeleid. Die mogelijkheid ontstond pas met de invoering van het eigendomsrecht van grond omstreeks het begin van de achttiende eeuw.

Veekenner Robert Bakewell

Vanaf 1700 waren alle ingrediënten voor een smeltkroes van vee aanwezig: de oorspronkelijke inlandse rassen en de importen uit Scandinavië en vooral Nederland. Ieder kruiste en fokte naar eigen inzicht. Daarbij ontstonden wel goede resultaten, maar geen van de fokkers wist deze successen in volgende generaties vast te houden. En toen kwam Robert Bakewell, ook wel de vader van de moderne veefokkerij genoemd. Een fenomenale veekenner die

Robert Bakewell te paard

stad en land afreisde om aan de beste dieren te komen en door deze onderling te laten paren de beste eigenschappen in de veestapel vastlegde. Hij zocht de dieren uit die de beste nakomelingen toonden en fokte daarmee verder. Hij was zeker niet bang van inteelt, werkte hier zelfs systematisch mee, getuige de afstammingstableaus van sommige van zijn succedieren.

Bakewell legde met zijn fokkerij de basis voor het Longhornras. De Longhorns hebben tot aan het eind van de negentiende eeuw een dominante positie ingenomen in de Britse veestapel. Daarna is het aandeel sterk afgenomen.

Uit de smeltkroes ontstonden meer rassen, zoals de Shorthorn en de Hereford. Het is niet Bakewell zelf die bij deze rassen aan de basis staat, maar andere fokkers die volgens dezelfde ideeën te werk gingen.

Het vee uit Nederland heeft een forse bijdrage geleverd aan deze rassenvorming. Want onze dieren waren dankzij hun goede eigenschappen voor de productie van melk en vlees ver op het Britse grondgebied doorgedrongen en in talrijke mate aanwezig. Het waren niet alleen gevlekte dieren zoals we die nu bij ons kennen. Zo worden de witte kop en onderbuik van de Herefords toegeschreven aan de importen van het vasteland, evenals de aalstreep bij de Longhorns. De schimmelaftekening bij de Shorthorns wordt gezien als een tussenvorm tussen het eenkleurig rood en de bonte aftekening van Nederlands vee.

En verder nam het aantal zuivere Dutch Flecked toe in vooral de vruchtbaarste delen van het land.

Een ras verandert

We moeten bedenken dat in vroeger eeuwen de bontaftekening, zoals wij die nu

kennen, met scherp afgetekende vlekken, in ons land zeker niet zo algemeen voorkwam als thans. Het beeld was veel meer gevarieerd. Het beeld van koppels zwartbonte of roodbonte koeien vinden we vrijwel nergens op oude schilderijen. Er liepen bij ons indertijd heel wat kleurvarianten rond. De stabilisering in kleuraftekening heeft hier te lande voor een goed deel plaatsgevonden na de oprichting van de stamboeken, eind negentiende eeuw.

De Engelsen waren ons met hun vorming van zuivere rassen dus minstens een eeuw voor. Het heeft geleid tot de grote rijkdom aan rassen die ginds nog steeds bestaat.

Maar wel met fundamenten uit Nederlandse importen. ●

Rectificaties

Alger = Klaas Sjoerd Meekma

In het ZH no. 1 van dit jaar stond de column met de titel 'Zuiver Fries (F zonder H)', geschreven door Alger Meekma. Velen zullen verbaasd zijn geweest bij deze auteur. Zij kennen Alger als een uitstekend fotograaf van koeien en stieren, maar niet als schrijver. De schrijver over foktechnische onderwerpen is zijn broer Klaas Sjoerd Meekma. Hij is ook de schrijver van de column. Excuses voor deze onbedoelde naamsverwisseling.

Gekuïfd

Bij de boekbespreking van het boek Gekuïfd is er een fout opgetreden in het besteladres: Dat moet zijn Luuk.Hans@planet.nl. Het boek kost 39 euro, exclusief verzendkosten.